

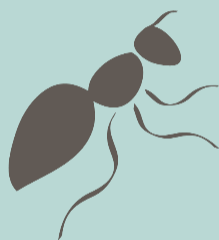

KESKKONNAMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

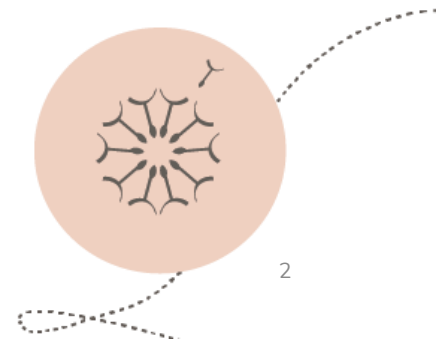
Pakenditega seonduvate regulatsioonide hetkeseisust ja plastipaktist

Kertu Sapelkov
18.05.2023

TEEMAD

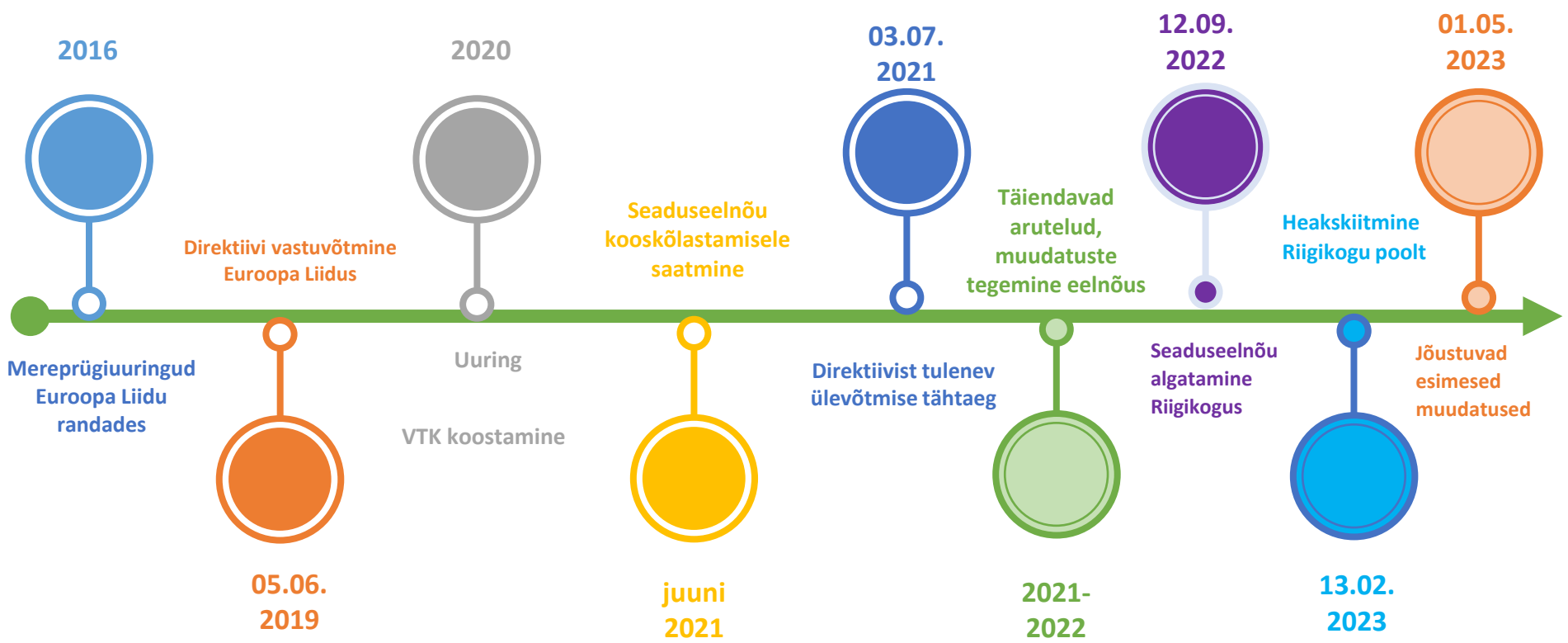
- ❖ Pakendivaldkonna ülevaade
- ❖ Regulatsioonide hetkeseis
  - ❖ Ühekordse plasti direktiivi ülevõtmisega seotud muudatused
  - ❖ Meetmete rakendumise ajakava
  - ❖ Pakendi ja pakendijäätmete direktiivi uuendamise algatus
- ❖ Ülevaade plastipakti hetkeseisust

Pakendivaldkonna ülevaade

- Pakendijäätmete teke ELis on suur (ca 80 mln t/a) ja kasvab hoolimata sellest, et kasutusele on võetud kergemad pakendimaterjalid.
  - ELis on kasvanud pakendijäätmete teke ühe elaniku kohta umbes 10% võrra alates 2007. aastast.
  - Viimase 20 aasta jooksul on vähenenud klaas- ja metallpakendite kogused ning kasvanud plast- ning paber- ja kartongpakendite kasutamine.
  - Järjest enam on kasvanud ühekordselt kasutatavate toodete tarbimine.
- Eestis tekib aastas umbes 200 000 tonni pakendijäätmeid, nendest umbes veerandi moodustavad plastpakendijäätmed.
- Eestis tekib ühe inimese kohta aastas 158 kg pakendijäätmeid. EL riikidest näiteks Saksamaal aga 228 kg/in, Iirimaa 228 kg/in ning Horvaatias 74 kg/in kohta.

Ühekordse plasti direktiivi ülevõtmise protsess Eestis

<https://envir.ee/ulevaade-jaatmeseaduse-pakendiseaduse-ja-tubakaseaduse-peamistest-muudatustest-mis-seotud-uehekordse>

Ülevaade jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja tubakaseaduse peamistest muudatustest, mis on seotud ühekordse plasti direktiivi ülevõtmisega Eesti õigusesse

Siit lehelte leiad ülevaate tähtsamatest muudatustest.

Muudatuste taust

- ✘ 2016. aastal viidi 17 Euroopa Liidu liikmesriigis läbi mereprügi uuringud. Plast moodustas 80-85 % mereprügist ning sellest omakorda 50% moodustasid ühekordsed plasttooted ja 27% plasti sisaldavad kalapüügi vahendid.
- ✘ 2019. aastal võeti Euroopa Liidus vastu nn ühekordse plasti direktiiv, mis keskendub 10 merekeskkonnast enimleitud plasttootele.
- ✘ Eesmärk vähendada ühekordsete plasttoodete tarbimist ja nendega kaasnevat negatiivset keskkonnamõju.
- ✘ Teine eesmärk edendada ringmajandust. Vältima peaks ühekordselt kasutatavate plasttoodete asendamist mõnest muust materjalist ühekordsete toodetega.
- ✘ Liikmesriigid olid kohustatud direktiiviga seotud nõuded üle võtma hiljemalt 03.07.2021. Riigikogu kiitis heaks seaduseelnõu, millega võeti Eesti õigusesse üle ühekordse plasti direktiivi nõuded, 13.02.2023.
  - ✘ Seaduseelnõuga muudeti jäätmeseadust, pakendiseadust ja tubakaseadust.
  - ✘ Muudatused jõustuvad peamiselt 01.05.2023, välja arvatud muudatused, mis direktiivi kohaselt kohalduvad hilisemalt või muudatused, mille osas ettevõtetele vajalik ülemineku aeg.

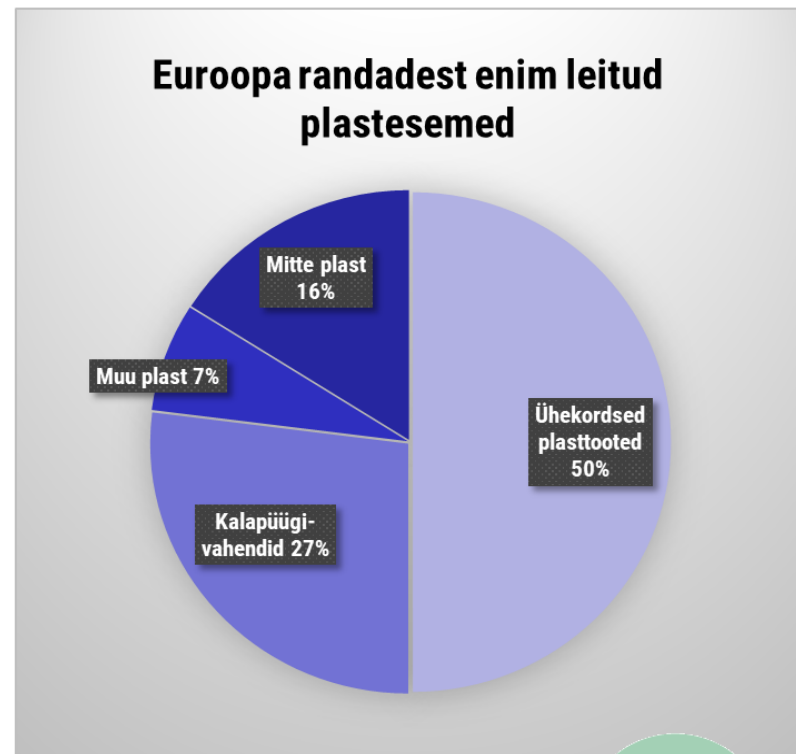
Muudatuste ülevaade

⊕ AVA KÕIK

ÜHEKORDSELT KASUTATAVAD PLASTTOOTED	▼
RAKENDUVAD NÕUDED	▼
NÕUETE RAKENDUMISE AJAKAVA	▼

Ülevaade direktiivi jõustamise põhjustest

- ❖ 2016. aastal 17 Euroopa Liidu liikmesriigis mereprügi uuringud.
  - ❖ Plast 80-85% mereprügist
  - ❖ **Ühekordsed** plasttooted 50%
  - ❖ Plasti sisaldavad kalapüügivahendid 27%
- ❖ 2016. aastal toodeti maailmas 335 miljonit tonni plasti.
- ❖ Järgneva paarikümne aasta jooksul on oodata plasti tootmise kahekordistumist.
- ❖ Probleemiks plasttoodete **ebasobiv kõrvaldamine**.

EESMÄRK

- ❖ Vältida ja vähendada teatud plasttoodete mõju keskkonnale, eelkõige veekeskkonnale ja inimeste tervisele.
- ❖ Edendada üleminekut ringmajandusele.

10 enamlevinud ühekordselt kasutatavat plastist toodet merekeskkonnas

- ❖ Toidupakendid
- ❖ Joogitopsid
- ❖ **Vatitikud**
- ❖ **Söögiriistad, taldrikud, joogikõrred ja jookide segamispulgad**
- ❖ **Õhupallid ja õhupallide varred**
- ❖ Pakid ja pakkematerjalid
- ❖ Joogipakendid, sh nende korgid ja kaaned
- ❖ Tubakatoodete filtrid
- ❖ Niisutatud salvrätikud, hügieenisidemed, tampoonid ja tampoonide aplikaatorid
- ❖ Õhukesed plastkandekotid
- ❖ **Vahtpolüstüreenist toidu- ja joogipakendid ning joogitopsid.**

Rakenduvad nõuded

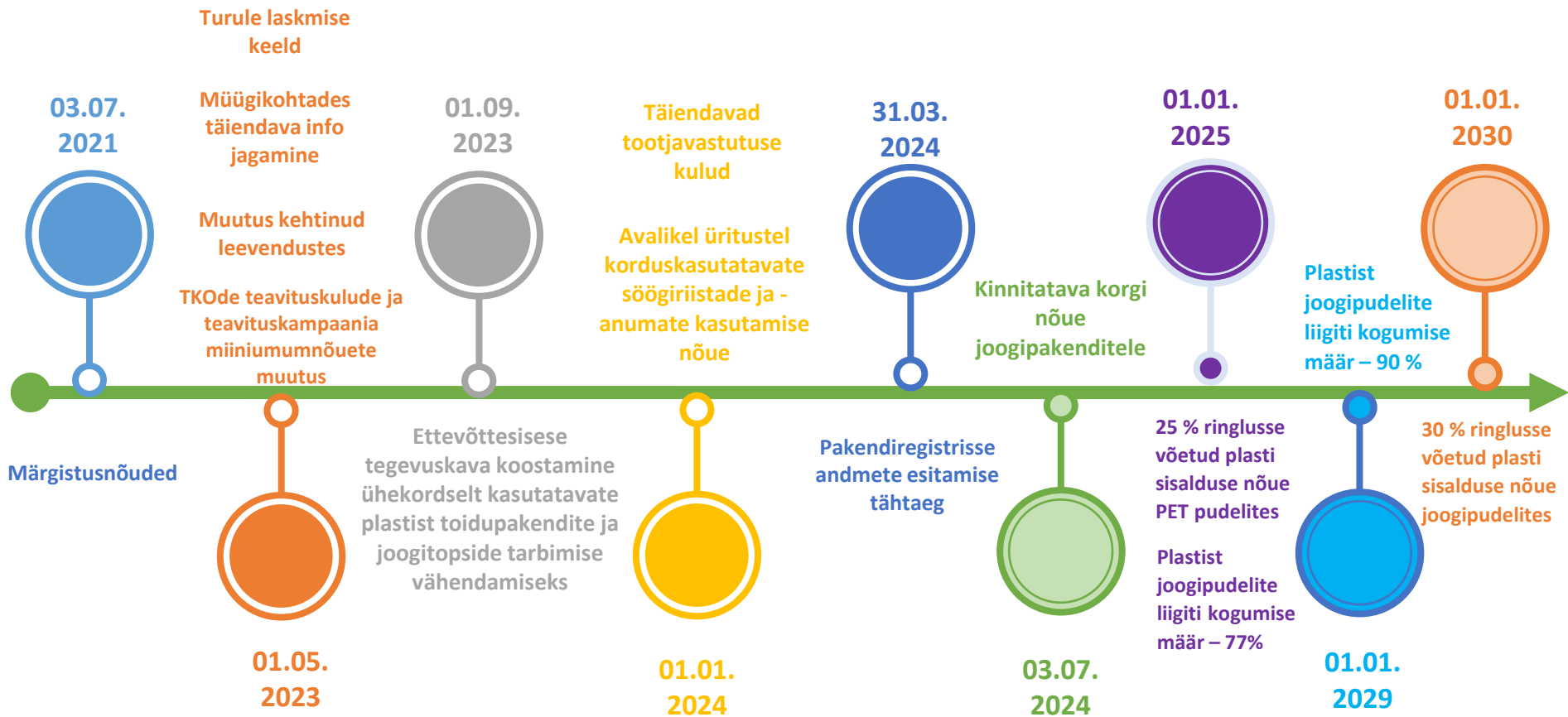
- Turupiirangud
- Märgistusnõuded
- Tootedisaini nõuded
- Liigiti kogumise eesmärk
- Tarbimise vähendamise kohustus
- Laiendatud tootjavastutuse nõuded
- Teadlikkuse suurendamise eesmärgid

Rakenduvad nõuded

Ühekordselt kasutatav plasttoode	Turupiirangud	Tarbimise vähendamise kohustus	Märgistamise kohustus	Tootedisaini nõuded	Liigiti kogumise eesmärk	Laiendatud tootjavastutus	Teadlikkuse suurendamise meetmed
Vatitikud	X						
Söögiiristad, taldrikud, segamispulgad, joogikõrred	X						
Õhupallide varred	X						
Õhupallid						X	X
Vahtpolüstüreenist toidupakendid, joogipakendid, joogitopsid	X						
Oksüdantide toimel lagunevast plastist tooted	X						
Toidupakendid		X				X	X
Joogitopsid		X	X			X	X
Pakid ja pakkematerjalid						X	X
Joogipakendid, nende korgid ja kaaned				X		X	X
- joogipudelid				X	X	X	X
Õhukesed plastkandekotid						X	X
Filtriga tubakatooted ja tubakatoodete filtrid			X			X	X
Niisutatud pühkepaber			X			X	X
Hügieenisidemed, tampoonid ja tampoonide aplikaatorid			X				X
Kalapüügivahendid						X	X

Rakenduvate nõuete ajakava

Täiendav info

Euroopa Komisjoni suunisdokument:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2021:216:FULL&from=EN>

Ülevaade seadusemuudatustest:

<https://envir.ee/ulevaade-jaatmeseaduse-pakendiseaduse-ja-tubakaseaduse-peamistest-muudatustest-mis-seotud-uhkordse>

KKK Keskkonnaministeeriumi kodulehel:

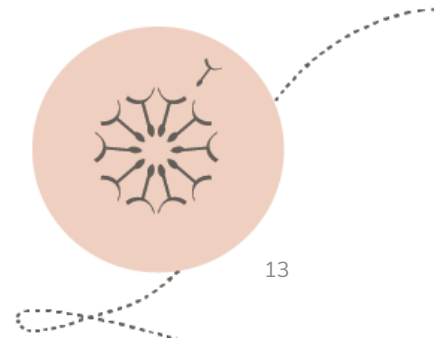
<https://envir.ee/uhkordse-plasti-direktiiviga-seotud-korduma-kipuvad-kusimused>

Üldine direktiivi puudutav info Keskkonnaministeeriumi kodulehel, sh veebiseminaride salvestised:

<https://envir.ee/ringmajandus/ringmajandus/uhkordse-plasti-direktiiv>

Pakendi ja pakendijäätmete direktiivi uuendamise algatus

Algatuse protsess

Euroopa Komisjon avaldas ettepanekud 30. novembril 2022, kohaldatakse seadusandlikku tavamenetlust, ehk:

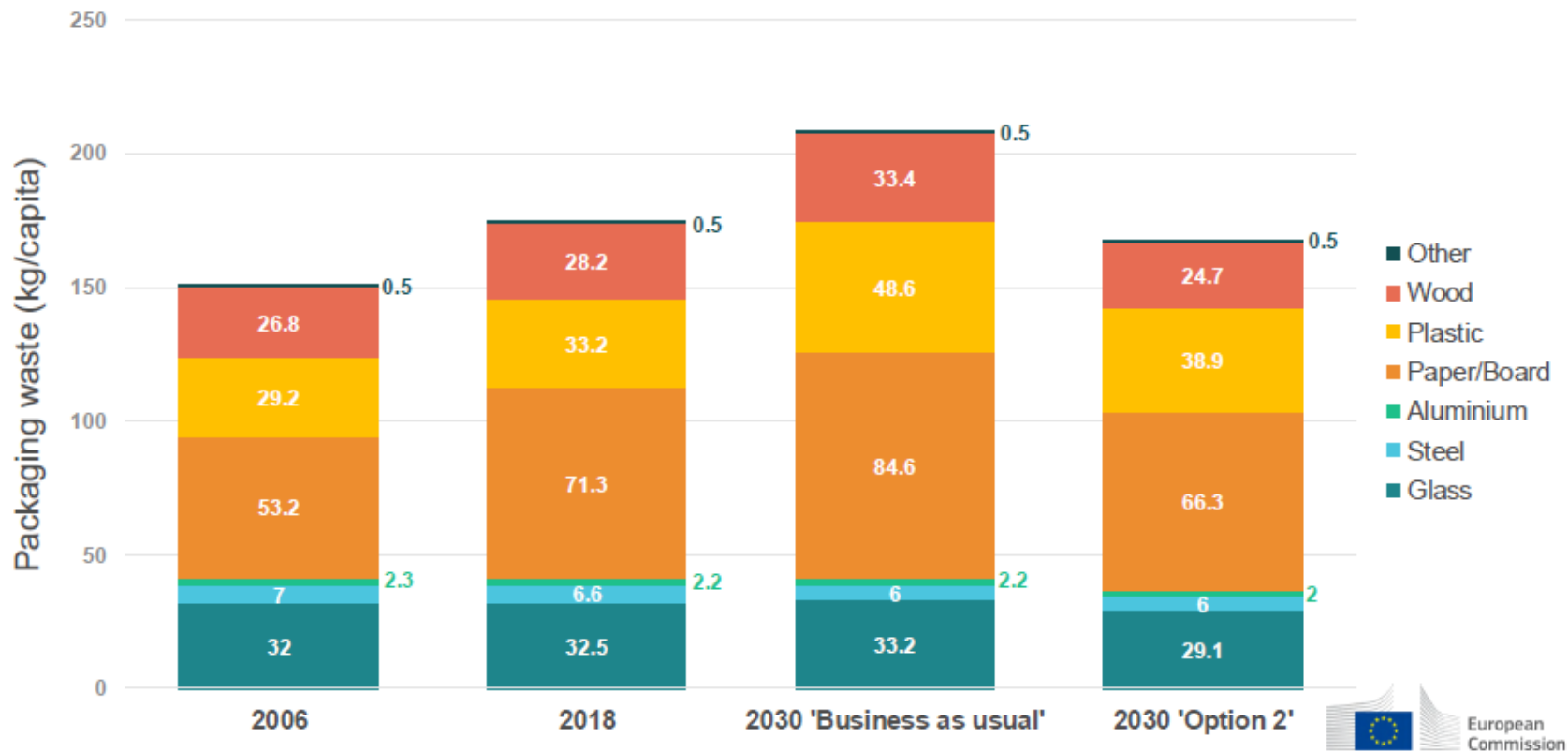
- * Edasised läbirääkimised toimuvad Brüsselis EL nõukogu keskkonnatöögrupis
- * Keskkonnaministrid kinnitavad nõukogu positsiooni keskkonnanõukogus
- * Seejärel algatatakse Euroopa Parlamendiga läbirääkimised ehk triloogid

Pakendi ja pakendijäätmete direktiiv

Põhjused	Turu tõrked <ul style="list-style-type: none"> - Välismõjud ja killustunud turg - Informatsiooni tõrked (ebaselge märgistus) - Mittoptimaalne turustruktuur kogu jäätmete väärtusahelas	Regulatiivsed tõrked <ul style="list-style-type: none"> - Kehtiva direktiivi hilinenud/mitteõige ülevõtmine - Olulised nõuded on kehvasti kavandatud, keerulised jõustada ja riikides erinevalt kohaldatud - Liikmesriikidel raskused riiklike ringlussevõtu eesmärkide täitmise tagamisel - SUPD ja ORD hõlmavad ainult plastpakendeid ja seda osaliselt
Probleemid	Pakendijäätmete teke on suur ja kasvab veelgi <ul style="list-style-type: none"> - Suur kogus välditavaid pakendeid - Kasvanud on ühekordselt kasutatavate pakendite kasutamine	Takistused pakendite ringlussevõtmisel: <ul style="list-style-type: none"> - Ringlussevõttu takistav pakendite disaini - Ristsaastumine ringlussevõetava kompostitava jäätmevooga - Korduskasutussüsteemid ei ole kuluefektiivsed - Mitte järjepidev ja segadust tekitav märgistus
Tagajärjed	Keskkonnamõjud <ul style="list-style-type: none"> - Kliimamõjud - Prügistamine - Ladestamine prügialasse/põletamine/eksport - ohtlike ainete olemasolu	Majanduslikud mõjud <ul style="list-style-type: none"> - Ressursside ebaefektiivne kasutamine - Pakendamise suured kulud - Ebaefektiivne ja kulukas jäätmekäitlus

Pakendijätmete teke kasvab

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 94/62/EÜ, 20. detsember 1994, pakendite ja pakendijäätmete kohta, on kavas asendada määrusega

Eelnõu põhimeetmed

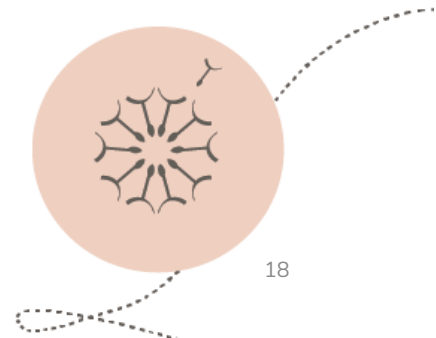
1. Ennetamine ja korduskasutus
2. Kõik pakendid ringlussevõetavaks aastaks 2030 (Art 6)
3. Ringlussevõetud materjali kasutamise kohustused plastpakendites (Art 7)
4. Kompostitav plastpakend (Art 8)
5. Mürgistamine – Tagatisraha süsteemid – Jäätmete kogumine

.

Ennetamine ja korduskasutus

Kohustused liikmesriikidele:

- ❖ vähendada pakendijäätmete teket võrreldes 2018 aastaga:
  - 5% aastaks 2030
  - 10% aastaks 2035
  - 15% aastaks 2040
- ❖ Kohustus võtta meetmeid, mis soodustavad pakendite korduskasutamise ja taastäitmist võimaldavate süsteemide loomist

Ennetamine ja korduskasutus – pakendite minimeerimine

Kohustused ettevõtjatele:

- **Jäätmete ennetamine:**
  - pakendi minimeerimine ja üleliigse pakendi piirangud (art 9, 21)
  - teatud pakendite turule laskmise piirangud (art 22; lisa V)
- **Korduskasutamine:**
  - Korduskasutatav pakend (art 10)
  - Tõhusate korduskasutus- ja taastäitmissüsteemide loomise toetamine (art 23–25, lisa VI)
  - Teatud sektori ettevõtetele korduskasutamise eesmärgid (art 26)

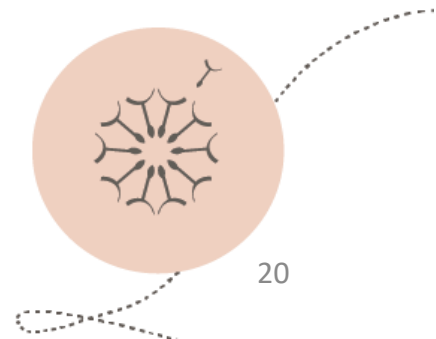
Ennetamine ja korduskasutus – pakendite minimeerimine

Artikkel 9

- Pakend peab olema disainitud nii, et selle kaal ja maht on arvestades pakendi funktsiooni minimaalsed
- Seda hinnatakse IV lisas sätestatud „hindamiskriteeriumide” alusel
- Erand kaitstud geograafilise tähisega või päritoluga pakendite disainile
- Eksitava pakendi keelamine (topeltseinad, valepõhi...)
- Hindamisel arvesse võetav pakendimaterjal
- Arvestada tuleb korduskasutatava pakendi olemusega

Artikkel 21

- Tühja ruumi piirang
- e-kaubanduses, transpordi- ja rühma pakenditel

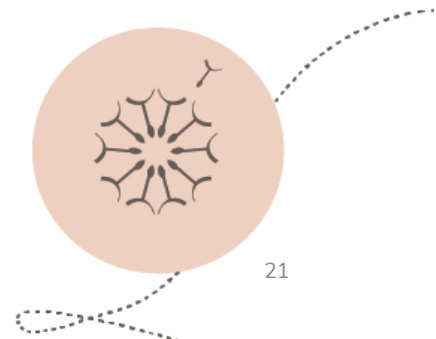

Ennetamine ja korduskasutus – keeld teatud pakendeid turule lasta

Artikkel 22, V lisa

V lisas loetletud pakendeid ei tohi turule lasta:

1. ühekordsed plastist rühmapakendid (nt kuuspakkide kile)
2. ühekordsed plastpakendid alla 1,5 kg puu- ja köögiviljadele
3. ühekordsed plastpakendid HORECA sektoris toidu ja jookide serveerimiseks kohapeal tarbimiseks
4. ühekordsed pakendid HORECA sektoris ühekordsete portsjonite serveerimiseks (nt maitseainete, suhkru, kohvikoore pakikesed jms)
5. hotellides kasutatav minipakend (nt minišampoonipudelik)

Korduskasutamise/taastäitmise sihtmäärad ettevõtjatele (art 26)

- Toit ja jook
- HoReCa sektor

Pakendi tüüp	Pakendi grupid ja tooted // kohustatud ettevõtted	2030 [2040]
Müügipakend B2C	Kuumad ja külmad joogid , mis täidetakse müügikohas kaasamüügiks peavad olema müüdnud korduskasutussüsteemi pakendis või taastäidetavas pakendis (nt tarbija oma topsi) // turustaja	20% [80%]
Müügipakend B2C	Kaasamüüdnud koheseks tarbimiseks mõeldud toit peab olema müüdnud korduskasutussüsteemi pakendis või taastäidetavas pakendis // turustaja	10% [40%]

- Toit ja jook
- Jaemüük

Pakendi tüüp	Pakendi grupid ja tooted	2030 [2040]
Müügipakend B2C	Alkohoolsed joogid välja arvatud veinid, aromatiseeritud veini tooted, puuviljavein, kanged alkohoolsed joogid ja veinil, kangetel alkohoolsetel jookidel või muudel kääritatud jookidel põhinevad tooted, mis on segatud mittealkohoolsete jookidega, tuleb müüa korduskasutussüsteemi pakendis või taastäidetavas pakendis // tootjad ja turustajad	10% [25%]
Müügipakend B2C	Vein , välja arvatud vahuvein, peab olema müüdüd korduskasutussüsteemi pakendis või taastäidetavas pakendis // tootjad ja turustajad	5% [15%]
Müügipakend B2C	Mittealkohoolsed joogid nagu vesi, karastusjoogid, mahlad peavad olema müüdüd korduskasutussüsteemi pakendis või taastäidetavas pakendis // tootja ja turustaja	10% [25%]

- Kaubandus ja tööstus

Pakendi tüüp	Pakendi grupid ja tooted // kohustatud ettevõtted	2030 [2040]
Transpordipakend B2B	Suured kodumasinad nagu pesumasinad või külmikud tuleb müüa korduskasutatavates transpordipakendites //ettevõtja	90% [90%]
Transpordipakend B2B	Kaubad, mille müümiseks või kohale toimetamiseks kasutatakse kaubaaluseid, plastist kaste, ämbreid ja vaate , tuleb müüa korduskasutatavates pakendites // transpordipakendit kasutavad ettevõtted	30% [90%]
Transpordipakend B2B	Mitte-toidukaupade, mida müüakse e-kaubanduse kaudu , transpordipakendid peavad olema korduskasutatavad // ettevõtte, kes kasutab transpordipakendit	10% [50%]
Transpordipakend B2B	Kaubaaluste stabiliseerimiseks ja kaupade kaitsmiseks transpordi ajal kasutatavad pakendid ja lindid (<i>pallet wrappings and straps</i>) , peavad olema korduskasutatavad	10% [30%]
Transpordipakend B2B	Kastide kujul rühmapakendid (välja arvatud kartong), mis on mõeldud laoühiku loomiseks (<i>to create a stock-keeping unit</i>)	10% [25%]

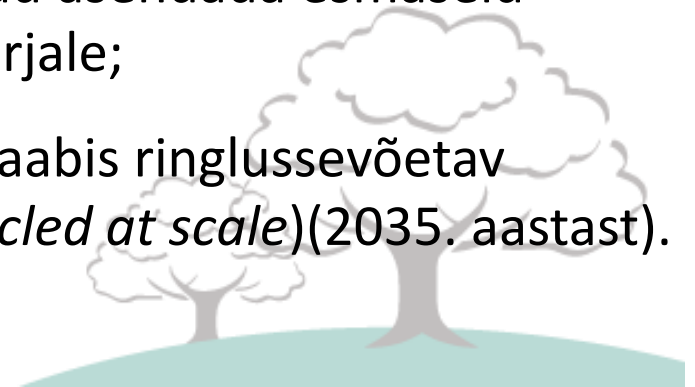

Kõik pakendid ringlussevõetavad aastaks 2030 (art 6)

- **Aastaks 2030** peavad kõik pakendid olema ringlussevõetavad ja vastama **ringlussevõtu kriteeriumidele**, (kehtestatakse delegeeritud aktiga).
- Ringlussevõtu hindamisklassid (lisa II), hinded A-E.
- Aastaks **2035** peab olema tagatud pakendite mastaapne ringlussevõetavus (*recycling at scale*) (metoodika kehtestatakse delegeeritud aktiga).
- Reeglid EPR-tasude moduleerimiseks peavad põhinema ringlussevõtu hindamisklassidel ja ringlussevõetud materjali sisaldusel plastpakendites.

Pakend on ringlussevõetav, kui:

- kavandatud ringlussevõtuks;
- efektiivselt ja tõhusalt liigiti kogutav;
- sorteeritakse kindlasse jäätmevoogu;
- ringlussevõtu tulemusel saadud ümbertöödeldud materjalid saavad asendada esmaseid materjale;
- mastaabis ringlussevõetav (*recycled at scale*)(2035. aastast).

Kompostitavuse nõuded (art 8)

- **4 pakendi tüüpi peavad olema kompostitavad** (tee- ja kohvikotid, tee- ja kohvikapslid, puu- ja köögiviljadele kleebitavad sildid ja **eriti** õhukesed plastkandekotid), et neid pakendeid oleks võimalik koguda koos biojätmetega.
- Kõik muud pakendid peavad minema materjalina ringlussevõttu.
- Õhukesed plast-kandekotid, võivad olla kompostitavad liikmesriikides, kus nende kogumiseks ja biojätmete kompostimiseks on olemas vastav infrastruktuur.
- Komisjonil volitus seda loendit muuta.

Ringlussevõetud materjali sisaldus plastpakendites (art 7)

- Tarbimisjärgse **ringlussevõetud materjali** minimaalsed sisaldused **plastpakendites** (ei kohaldu muudele pakendimaterjalidele: klaas, metall, paber), järk-järguline tõstmine 2030. aastast 2040. aastani.
- **ELi turule lastud pakenditele** esitatavad tootenõuded.
- Ringlussevõetud materjalide kasutamise nõuded plastpakendites:

Pakend	2030	2040
Plast joogipudelid (PET)	30%	65%
Kontaktitundliku toote pakend (nt toiduga kokkupuutuvad pakendid, kosmeetika pakendid jms)		50%
Peamine materjal PET	30%	
Muu kui PET	10%	
Muud plastpakendid	35%	65%

Märgistamine (Art 11 ja 12)

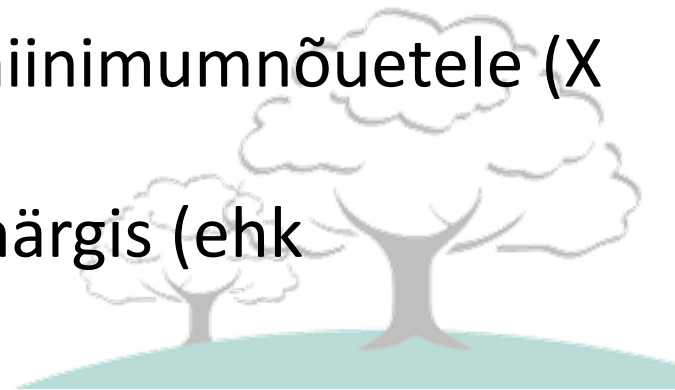
- Ühtlustatud märgised pakenditele ja jäätmekonteineritele, mis põhinevad pakendimaterjalil, et hõlbustada tarbijatel pakendite liigiti kogumist (eeskujuks Põhjamaade piktogrammide).
- Ühtlustatud märgised kohustusliku tagatisrahassüsteemi pakenditele.
- Ühtlustatud märgised ja QR-kood korduskasutatavatele pakenditele (kogumispunktid, jälgimine jne) + kohustus eristada korduskasutatavaid ja ühekorrapakendeid müügikohas.
- Ühtlustatud kriteeriumid ringlussevõetud materjali (vabatahtliku) märgisele.
- Keeld kasutada eksitavaid ja segadust tekitavaid silte pakendite jätkusuutlikkuse nõuete või jäätmekäitluse võimaluste osas, milleks on kehtestatud ühtlustatud märgised.
- Erand EPR-märgistele või muudele mittekohustuslikele tagatisrahassüsteemi märgistele, kui need on selged ja üheselt mõistetavad.

Tagatisraha süsteemid (art 44)

Liikmesriigide kohustused:

- Aastaks 2029 luua tagatisrahasüsteemid plastpudelitele ja metallpurkidele (ei ole kohustuslik riikidele, kes saavutavad 90% kogumise muude vahenditega).
- Vabatahtlikult võimalus kasutada klaaspakenditele-, joogikartongile ja korduskasutatavatele pakenditele.
- Tagama, et korduskasutatavate pakendite tagastuspunktid on ligipääsetavad ja kättesaadavad samadel tingimustel.
- Tagatisrahasüsteem peab vastama miinimumnõuetele (X lisa).
- Ühtlustatakse tagatisrahasüsteemi märgis (ehk pandimärk).

Ringlussevõtu sihtmäärad

- Ringlussevõtu sihtmäärasid ei muudeta võrreldes kehtiva pakendidirektiiviga.
- Ringlussevõtu sihtmäära arvutamise reegleid ei muudeta.

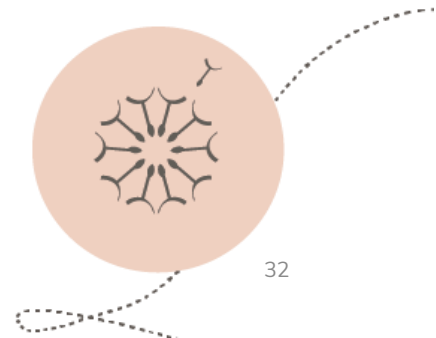

Laiendatud tootjavastutus (art 39)

- Register pakendiettevõtjate nõuetele vastavuse jälgimiseks.
- Pakendiettevõtjatel kohustus registreerida end igas liikmesriigis, kus nad pakendeid turul esimest korda kättesaadavaks teevad.
- Ühtlustatud registreerimise formaadid; ühtlustatud EPR aruandluse detailsust ja esitamise sagedust, et toetada liikmesriikide aruandlust.

Ülevaade plastipakti hetkeseisust

- **Plasti käsitletakse elutsükli põhiselt** – põhifookus on plasti kasutamisel kõige vajalikumas kohas, innovatsioonil ja kasutuse tõhustamisel ning disaini faasis sellel, et see materjal oleks lõpus ringlussevõetav ja ohutu.
- **Eesmärk on luua siduv plasti kokkulepe riikide vahel** sarnaselt Pariisi kokkuleppega sellele, mis on meie printsiibid plasti kasutamisel ja mis on meie sihid.
- **Oluline on edendada innovatsiooni.**
- **Mereprügi saab eraldi fookuse** – elurikkuse kaitse ja ohtlike kemikaalide kasutus on suuremas fookuses – keskkonda ei tohi sattuda midagi üleliigset.
- **Iga riik peab endale looma oma plasti kasutamise strateegia ja sihid.**
- **Sektorid koostavad vabatahtlikud teekaardid** enda plasti kasutuse iseloomustamiseks ja sellega seotud muutuste ja mõjude kajastamiseks.
- **Esimene juhtkomisjon kohtus 2022. a II pooles ja ettepanek esitatakse 2024. a lõpuks.**

Võimalikud toetusmeetmed

- Riiklikult on plaanis uute SF21+ meetmetest toetada ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudeleid. Samuti on planeeritud jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse meede.
- Kokku on plaanis suunata 14,5 mln eurot ringmajanduse tootmis- ja tarbimismudelitesse ning jäätmetekke vältimisse ja korduskasutuse edendamisse.
- Lisaks on ettevõtete ressursitõhususe ja jäätmekäitlusmeetmed. Kokku on SF vahendeid plaanis ringmajandusse suunata 111 mln eurot, millele lisandub taastekava (RRF) 14 mln eurot.

KESKKONNAMINISTEERIUM

TÄNAN
TÄHELEPANU EEST!